

TÜRK EL SANATLARI'NA VE TÜRK SANATI TARİHİ'NE ADANMIŞ BİR KALP: PROF.DR. ÖRCÜN BARIŞTA (1942-2017)

*İnsanların sanata ve estetiğe önem vermediği bir coğrafya da;
Kitapları, yazdıkları ve çalışmaları ile bambaşka bir dünyanın içinde;
Türk El Sanatları'na ve Türk Sanatı Tarihi'ne adanmış bir Kalp.*

Muhammet Görür*¹

İstiklal Savaşı Adana Cephesi Komutanı ve İlk Mebuslardan Sinan Tekelioğlu'nun² kızı olan Hatice Örcün Tekelioğlu 1942 yılında Adana'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini T.E.D. Ankara Koleji'nde tamamladı. İlkokuldan itibaren sosyal ve sportmen kişiliği ile ön plana çıkan Hatice Örcün Tekelioğlu, okulun halkoyunları, izcilik, voleybol ve basketbol takımlarında görev aldı. Okulun voleybol takımında, yurt içi ve yurtdışındaki yarışmalarda takım kaptanı olarak görev yaptı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Ankara / Türkiye. mgorur@gazi.edu.tr

¹ Bu çalışma Muhammet Görür'ün, yayınlarından derlenerek hazırlanmıştır. Bkz. M. Görür, "Prof. Dr. H. Örcün Barışta'nın Hayatı ve Bilimsel Kişiliği", **X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyum Bildirileri (3-6 Mayıs 2006, Gazi Üniversitesi) - Prof. Dr. H. Örcün Barışta'ya Armağan**, Ankara, 2009, s. IX-XIV; M. Görür, "Sevgili Hocam Prof. Dr. H. Örcün Barışta", **Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**, 2 / 2, 2017, s. 323-329.

² H. Barışta, "A. Sinan Tekelioğlu", **Dünden Bugüne Karaisalı, Kuvayı Milliye Şenlikleri Konferanslar Dizisi**, Adana-Karaisalı, 2001, s. 67-69.

F.1- Sinan Tekelioğlu
(Adana Cephesi Komutanı)

F.2- Adana Karaisalı ilçesi, Örcün Köyü Kuvayy-i
Milliye Karargahı, Sinan Tekelioğlu Anıtı (1998)

F.3- Hatice Örcün Tekelioğlu
Annesi, Babası ve Metin Abisi ile
(1942)

F.4- Sinan ve H.Örcün Tekelioğlu
Cumhuriyet Balosu. Ankara Palas
(1952)

F.5- Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile (1950-51)

F.6- İzci Örcün Tekelioğlu (1954)

F.7- Kolejlerarası Avrupa Şampiyonası, İtalya (1958)

1960 yılında Orhan Barışta ile evlendi. Çiftin İbrahim ismini verdikleri bir oğulları dünyaya geldi. İbrahim-Ayşın Barışta çiftinden de, Sinan ve Yeşim isminde iki torunları oldu.

F. 8- Örcün-Orhan Barışta

F.9- Örcün-Orhan ve
oğulları İbrahim Barışta

F.10- Torunları ile birlikte

Üniversite öğrenimi için tercih ettiği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nden 1969 yılında mezun oldu. Meslek hayatına 1970 yılında Ankara Tevfik Fikret Lisesi ve Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmen olarak başladı.

F.11- H. Örcün Barışta
(1970)F.12- Örcün Barışta Kız Teknik Yüksek
Öğretmen Okulu'nda Öğrencileriyle Birlikte
(1975)

1976'da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nden İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'nden "**16. Yüzyıla Ait Bitkisel Bezemeli Bohçalar**" konulu yüksek lisans tezi ile "Bilim Uzmanı" ünvanını, daha sonra aynı bölümde "**16. Yüzyıldan bu yana Türk Saray ve Saray Dışı İşlemleri Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar**" konulu doktora teziyle de 1980 yılında "Doktor" ünvanı aldı. 1982-1983 / 1987-1988 yıllarında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim Bölümü Başkanı; aynı zamanda 1986-1988 yıllarında

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Başkanı olarak görev yaptı.

1983 yılında 44. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne Gazi Eğitim Fakültesi'ni temsilen seçici kurul üyeliği, 1986 yılında 1. Türk Süsleme Sanatları Jürisine Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı temsilen seçici kurul üyeliği yaptı. 1985 yılında Atatürk Yüksek Kurulu Atatürk Barış Ödülü Rozet ve Plaket yarışması jürisinde Atatürk Yüksek Kurulu danışmanı olarak çalıştı. 1986 yılında Başbakanlık Devlet Nişan ve Madalya Jürisinde seçici kurul, Kültür ve Turizm Bakanlığı İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy Anıtı Yarışmasında seçici kurul üyesi olarak görev aldı. 1985 yılında Sofya'da yapılan 23. Unesco Genel Konferansında Kültür ve Turizm Bakanlığını temsilen danışmanlık yaptı. 1986 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nce verilen Sanat Eserleri Yayın Danışma Kurulu Üyeliği, Fikir ve Sanat Eserleri Dairesince verilen Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği Teknik Bilim Kurulu Üyeliği ile 1987-1990 yıllarında Trabzon ve Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurullarında başkanlık ve üyelik görevlerinde bulundu.

F.14- El Sanatları Kongresi'nde (1982)

F.13- Folklor Kongresi, Ohri (1981)

F.15- Kayseri Halı Kongresi (2004)

F.16- Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Projesi Çalışmalarında, Kayseri (2004)

Sanat Tarihi Doçenti olduktan sonra, 1988 yılında Profesör olan Barışta, 1988-1989 yıllarında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji-Sanat Tarihi Bölümü Başkanı; 1989 yılında Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatlarını Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanı oldu. 1992 yılında Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji-Sanat Tarihi Bölümü'ne Profesör ve Bölüm Başkanı olarak atandı. 2001 yılına kadar Bölüm Başkanlığı görevini yürüttü. 1992-1999 yıllarında Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. 1992 yılında Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanı oldu. Bu görevi 2003 yılına kadar sürdürdü.

F.17- A.Ü. Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi, Defile Sonrası (1995)

F.18- Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Dekanlığı, Barış Manço'nun Ziyareti

F.19- Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi, Akademik ve İdari Personel (1996)

F.20- 13. Türk Tarih Kongresi. Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Defilesi (1999)

Unesco Milli Komisyonu Kültür Kolunda çalıştı. 11-19 Ekim 1997 tarihinde Pakistan'ın İslamabad şehrinde düzenlenen Cultural Dimensions of Development konulu 8.Uluslararası D-8 Sempozyumu'na Kültür Bakanlığı tarafından görevlendirilerek katıldı. "A Glance To Traditional Turkish Arts From The Dimensions of the Cultural Development" konulu bildiri sundu. 1998 yılında Pakistan,

Lahore National College of Arts'da Unesconun sponsorluğunda 2-13 Mart 1998 tarihleri arasında düzenlenen International Workshop On Natural Dyes konulu etkinliğe Türk Tekstil Sanatı, Turkish Textiles konusuyla katılarak, workshop'tan Natural Dye Techniques kursu sertifikası aldı.

1996 yılında Gazi Üniversitesi'nden Teşvik Ödülü alan Barışta; 1997 yılında Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Kuruluna üye olarak atandı. Aynı kurulun başkanı olarak 2000 yılına kadar bu göreve devam etti. 1996 yılında "İstanbul-Eyüpsultan-Saliha Sultan Çeşmesi"; 1997-1998 yıllarında "İstanbul-Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi; 1999 yılında "Ankara-Eyne Bey Hamamı" kazılarını yürüttü.

F. 21- İstanbul Eyüp. Saliha Sultan Çeşmesi Kurtarma Kazısı. Murat Çerkez, Muhammet Görür, Hakan Çetin ve Candaş Keskin (1997)

F. 22- Göynük Yüzezy Araştırmasında Sanat Tarihi Bölümü hoca ve öğrencileriyle (2000)

2000 yılında Gazi Üniversitesi'nin yayınladığı Gazi Sanat Dergisi'nde Yayın Kurulu üyeliği yaptı. 2002 yılında Folklor Araştırmaları Kurumundan 2001 Yılı Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nden 2003 Maddi Folklor Ürünlerini Derleme Ödülü aldı.

F.23- Kırgızistan. Taşbabalar (1996)

2005 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Geleneksel Türk El Sanatları Üretici ve Sanatkarlarının Sorunlarının Araştırılarak, El Sanatlarının Geliştirilmesi, Korunması ve Gelecek Kuşaklara Aktarılması İçin Alınması Gerekliliği Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu(10/128)nda uzman olarak görev yaptı.

F.24- T.B.M.M. El Sanatları Araştırma Komisyonu (2005)

F.25- Dolmabahçe Sarayı-Halk Plastik Sanatçıları Ödül Töreni (2005)

F.26- Konya Sahipata Camisi Taçkapısı, Yılmaz Önge, Ömür Bakirer, Örcün Barışta ve Haşim Karpuz (1992)

F.27- Sanat Tarihi ve Gönül Öney'e Armağan Sempozyumu'nda Selçuk Mülayım, Oktay Aslanapa ve Hamza Gündoğdu ile birlikte, İzmir 2001

F.28- Doğu Beyazıt İshak Paşa Sarayı 2003

F.29- İstanbul Eyüp Sultan Mezarlığı 2004

2006 yılında Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'ne Profesör olarak atandı. 2009 Eylül ayında da Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nden emekli oldu. Prof. Dr. H. Örcün Barışta, 47 yıllık meslek hayatında üç farklı üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmış, bu zaman diliminde, Türk El Sanatları başta olmak üzere birçok konuda kitap, makale, bildiri ve ansiklopedi maddesi hazırladı. Bunların dışında konferans, TV programları, kurul üyelikleri, araştırma projeleri ve danışmanlıkları ile Türk Sanat Tarihine katkıda bulundu. Kendi tanımı ile **“Örcünomatik”** adını verdiği bir sistemle hazırlamış olduğu bu çalışmalarını, zamanı geldikçe yayınladı. Barışta'nın yayın aşamasında olan değişik konulardaki çok sayıda çalışması, arşivindeki klasörlerde beklemektedir.

“**Türk İşlemelerinden Motifler**”, isimli derleme kitabıyla ilk yayını 1977 yılında yapan Barışta’nın çalışmalarını,³ bu tarihten günümüze **Türk El Sanatları** (Genel El Sanatları, Tekstil İşleri (Dokuma, Giyim – Kuşam, Halı - Kilim, İşleme, Oya, Örgü, Yazma ve Diğer Tekstil İşleri), Ağaç İşleri, Taş İşleri, Toprak işleri (Çömlek, Seramik, Çini), Resim – Minyatür – Hat – Tezhip Sanatları, Diğer El Sanatları); **Mimarlık** (Çeşme ve Sebiller, Türbeler, Hamamlar, İskele Binaları, Evler, Kuş Evleri vb.); **Sanat Eğitimi** ve **Diğer Konular** olmak üzere dört ayrı başlıkta toplamak mümkündür.

Barışta’nın Türkçe, İngilizce (genişletilmiş ikinci baskılı)Türk işlemele-
rinin motifleri ve işleme teknikleri; Türkçe, İngilizce (genişletilmiş ikinci bas-
kılı) Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Öncesi Türk El Sanatları; Türkçe 2 cilt Türk
El Sanatları; Türk İşleme Sanatı Tarihi; Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk
İşlemeleri; Cumhuriyet Dönemi Türk işlemeleri; Geç Dönem Osmanlı İstanbul
Çeşmeleri; İstanbul’daki Kuşevleri ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik
Sanatları; Osmanlı İmparatorluğu Dönemi İstanbul Cami ve Türbelerinden Ağaç
İşleri kitapları vardır. Türk El sanatları, iskele binaları, çeşmeler ve kuşevleriyle
ilgili ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyumlarda sunduğu Türkçe- İngi-
lizce çok sayıda bildirisi; Türkçe, İngilizce ve Fransızca olmak üzere çok sayıda
makalesi ve ansiklopedi maddesi bulunmaktadır.

F.30- Kitapları

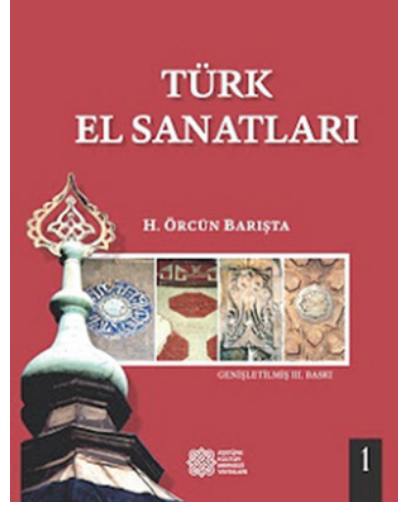
Prof. Dr. H. Örcün Barışta, meslek hayatı boyunca en çok “Türk El Sanatları” konusu üzerinde durmuş, bu alanla ilgili belgeleme yapmaya özen göster-

³ G. İltar, “Prof. Dr. H. Örcün Barışta’nın Yayınları”, X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyum Bildirileri (3-6 Mayıs 2006, Gazi Üniversitesi) - Prof. Dr. H. Örcün Barışta’ya Armağan, Ankara, 2009, s. XV-LI.

miş ayrıca alanda çalışan araştırmacılara yöntem belirleme, terminoloji kullanımı gibi konularda örnek oldu.

F.31- Osmanlı İmparatorluğu Dönemi İstanbul Cami ve Türbelerinden Ağaç İşleri Kitabı, 2009.

F. 32- Türk El Sanatları, C.1, genişletilmiş üçüncü baskı, 2015.

Mimarlık alanında, çeşme, sebil ve kuşevleri vb. farklı konular üzerinde yoğunlaşmış; el sanatlarında olduğu gibi bu konular üzerine çalışan araştırmacılara da birçok yönden örnek oldu. Sanat Eğitimi ile ilgili yayınlarında değişik okullarda okutulan ya da okutulması gereken el sanatları, halk plastik sanatları vb. gibi derslerin dökümü, aksaklık ve sorunları, çözüm için neler yapılması gerektiği konularına eğilerek, mesleğin eksikliklerine çözüm aramıştır. Prof. Dr. H. Örcün Barışta, bu yayınları özellikle idarecilik yaptığı dönemlerde kaleme alarak, ilgili birimleri harekete geçirmeyi amaç edinmiş ve birçoğunda başarılı oldu.

Prof. Dr. H. Örcün Barışta; kimilerine göre *erkek gibi kadın*, kimilerine göre *kadın gibi kadın*'dı. Kimilerinin öğretmeni, kimilerinin de *annesini* idi.

Bilgiye, öğrenmeye, kendini geliştirmeye, sürekli araştırmaya her zaman çok değer verirdi.

F.33- Gazi Üniversitesi Mesleki-Yaygın Eğitim
Fakültesi Dekanlığı

F.34- Ankara Kalesi
(2006)

Bir türlü yakasını kurtaramadığı sigara (Maltepe sigarası) tiryakiliği, talihsiz hastalığında da başrolü üstlendi. Yavaş yavaş ortaya çıkan belirtiler, görme bozukluklarına neden olduğunda bile göremezsem günlük hayatımı nasıl yaşarım endişesinden çok; ilk sözleri, “*Ben göremezsem nasıl okurum, nasıl yazarım?*” olmuştur. Yazamazsa yaşayamayacağını çok iyi biliyordu...⁴

15 Ağustos 2017 tarihinde aramızdan ayrılan Barışta, 17 Ağustos 2017’de Ankara Cebeci Asri Mezarlığı’ndan, ailesi ve sevenleri tarafından bu dünyadaki son yolculuğuna uğurlandı.

⁴ E. Evrenkaya, <http://eminevrankaya.blogspot.com.tr/2017/08/orcun-barista.html> 16 Ağustos 2017.

KAYNAKÇA

- Barışta, H., “A. Sinan Tekelioğlu”, **Dünden Bugüne Karaisalı, Kuvayi Milliye Şenlikleri Konferanslar Dizisi**, Adana-Karaisalı, 2001, s. 67-69.
- Evrenkaya, E., <http://eminevrankaya.blogspot.com.tr/2017/08/orcun-barista.html>. 16 Ağustos 2017.
- Görür, M., “Prof. Dr. H. Örcün Barışta'nın Hayatı ve Bilimsel Kişiliği”, **X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyum Bildirileri (3-6 Mayıs 2006, Gazi Üniversitesi) - Prof. Dr. H. Örcün Barışta'ya Armağan**, Ankara, 2009, s. IX-XIV.
- Görür, M., “Sevgili Hocam Prof. Dr. H. Örcün Barışta”, **Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**, 2 / 2, 2017, s. 323-329.
- İltar, G., “Prof. Dr. H. Örcün Barışta'nın Yayınları”, **X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyum Bildirileri (3-6 Mayıs 2006, Gazi Üniversitesi) - Prof. Dr. H. Örcün Barışta'ya Armağan**, Ankara, 2009, s. XV-LI.

